

Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen seurakunnissa

Kirkkohallitus

Hyvä käytös seurakunnan toiminnassa ja työyhteisössä on kaikkien vastuulla

Kirkon arvojen ja yhteiskunnan lainsäädännön perusteella jokaista ihmistä tulee suojella, kohdella yhdenvertaisesti ja kunnioittaen. Kirkon ja seurakuntien tulee olla turvallisia kaikenikäisille ja kaikilla tasoilla:

- -fyysinen
- -henkinen
- -hengellinen
- -sosiaalinen
- -seksuaalinen

Yhdessä vastaamme ja huolehdimme siitä, että seurakunnan toiminta ja työyhteisö on turvallinen kaikissa tilanteissa kaikille. Tämä koskee työyhteisöä, luottamushenkilöitä, vapaaehtoisia ja seurakuntalaisia.

Pohtikaa ja sopikaa työyhteisössä ja tiimissä yhteiset toimintatavat

- Millainen on työyhteisön toimintakulttuuri?
- Arvioi asenteesi, puheeksi, huumorisi, toimintatapasasi!
- Tunnetteko lait ja oletteko laatineet yhteiset toimintaohjeet?
- Verkkokoulutus työyhteisölle: <https://mooc.evltkirkko.fi/>
- Tutustukaa uuteen seksuaalirikoslakiin ja puhukaa siitä
- Esihenkilöiden ja johtajien vastuut!
- Puutu tilanteeseen. Älä ohita. Älä väistä!

Turvallinen seurakunta – asiakirja

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/turvallinen-seurakunta>

Koulutus

<https://mooc.evltkirkko.fi/>

Hiippakuntien toimintaohje

[Toimintaohje-2024.pdf](#)

Hiippakuntien toimintaohje

1. Johdanto

2. Lapset ja nuoret

2 2.1. Millaista on aikuisen sopimaton käytös?

2 2.2. Millaista on nuoren sopimaton käytös?

2 2.3. Mitä tehdä, jos lapsi tai nuori kertoo epäasiallisesta käytöksestä?

2.4. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset

2.5. Rikosilmoituksen tekeminen poliisille

2.6. Alaikäisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus

2.7. Rippisalaisuus

Hiippakunnan toimintaohje

3. Aikuiset

3.1. Toiminta työyhteisössä

3.2. Aikuisiin, eli 18 vuotta täyttäneisiin, kohdistuvat seksuaalirikokset

3.3. Rikosilmoituksen tekeminen poliisille

3.4. Rippisalaisuus

4. Tukipalveluita seksuaaliväkivallan uhreille ja heidän kanssaan työskenteleville

1. Johdanto

- Seksuaalisen väkivallan käsitteen alle sijoittuu laaja kirjo erilaisia tekoja, joissa uhrin seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaista koskemattomuutta loukataan.
- Työyhteisöissä voi tapahtua epäasiallista käytöstä, jota ei määritellä seksuaalissävytteiseksi.
- Toimintaohje antaa ohjeita vain seksuaalissävytteisen epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyyn sekä kyseisissä tilanteissa toimimiseen.

2. Lapset ja nuoret

- Vuonna 2023 voimaan tulleen seksuaalirikoksia koskevan lainsäädännön tarkoituksena on vahvistaa jokaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.
- Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten määrittelyssä painottuu lapsen koskemattomuus.
- Lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa lähtökohtana on, että lapsi ei voi suostua seksuaaliseen tekoon aikuisen kanssa.
- Lapsi tai nuori ei siis koskaan sanallisesti tai toiminnallaan anna aikuiselle lupaa seksuaaliseen puheeseen tai toimintaan.

2.1. Millaista on aikuisen sopimaton käytös?

- Työntekijän on säilytettävä ammattimaisuus kaikissa tilanteissa ja kaikissa viestintäkanavissa.
- Aikuisen ei ole syytä osallistua leikkeihin tai peleihin, jotka sisältävät koskettamista tavalla, joka voi loukata lapsen tai nuoren seksuaalista itsemääräämisoikeutta.
- Aikuisen ei myöskään tule lähteä nuorten keskinäiseen vitsailuun mukaan, jos kielenkäyttö sisältää seksuaalissävyytteistä sisältöä.
- Tämä koskee myös viestittelyä sähköisillä alustoilla ja erilaisissa viestipalveluissa.

2.1. Millaista on aikuisen sopimaton käytös?

- Lähtökohtana on, että lasten ja nuorten toiminnassa täysi-ikäisen aikuisen tulee pidättäytyä kaikenlaisesta kaksimielisestä, härskistä ja sopimattomasta puheesta ja toiminnasta.
- Teko voi olla sopimaton, vaikka se ei olisi rikos.

2.1. Millaista on aikuisen sopimaton käytös?

- Kaikki lapsi- ja nuorisotyössä toimivat (esimerkiksi vapaaehtoiset, harjoittelijat) tulee työntekijöiden ohella perehdyttää toimintaohjeisiin ennen toiminnan alkua.
- Tämä koskee myös nuorisotyössä mukana olevia täysi-ikäisiä apuohjaajia ja yövalvojia.
- Vastuutehtävä tuo aina mukanaan valta-aseman suhteessa alaikäisiin lapsiin ja nuoriin.

2.2. Millaista on nuoren sopimaton käytös?

- Ihmisen luonnolliseen kehitykseen kuuluu seksuaalisuus.
- Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä tulee varmistaa ikätasoisien seksuaalikasvatuksen ajantasaisuus muun muassa materiaalien osalta.
- Näin voidaan edistää lasten ja nuorten myönteistä ja kunnioittavaa asennetta omaa ja toisen kehoa kohtaan sekä ymmärrystä omasta ja muiden itsemääräämisoikeudesta.

2.2. Millaista on nuoren sopimaton käytös?

- Rangaistavaa ei ole sellainen nuorten keskinäinen kanssakäyminen, jossa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ei loukata.
- Kuitenkin myös alaikäisten nuorten välillä voi ilmetä käytöstä, joka on ei-toivottua.
- Joissain tilanteissa tämä voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön.
- Nuorten keskinäisessäkin kanssakäymisessä voi ilmetä esimerkiksi seksuaalissävyytteistä koskettelua, puhetta ja viestittelyä, johon ei ole toisen osapuolen suostumusta.

2.2. Millaista on nuoren sopimaton käytös?

- Nuoret eivät saa ottaa toisistaan salaa tai ilman lupaa kuvia tai videoita, joissa toinen on esimerkiksi alasti.
- Tällaisten kuvien tai videoiden jakaminen on laitonta, vaikka kuvan ottamiseen olisi ollut lupa tai kuvassa esiintyvä nuori olisi itse ottanut kuvan itsestään.
- Toisen nuoren kuvista ei saa tehdä kuvamanipulaatioita, joissa kuvassa oleva henkilö esitetään seksuaalisesti.
- Työntekijöiden on puututtava alaikäisten nuorten seksuaalissävytteiseen keskinäiseen käytökseen silloin, kun käytös on epäasiallista ja toisen nuoren koskemattomuutta loukkaavaa. Tarvittaessa työntekijän on kysyttävä apua ja neuvoa poliisilta ja/tai lastensuojelusta.

2.3. Mitä tehdä, jos lapsi tai nuori kertoo epäasiallisesta käytöksestä?

- Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset eivät ole asianomistajarikoksia, joten poliisi voi aloittaa tutkinnan ja syyttäjä voi nostaa syytteen omasta aloitteestaan.
- Työntekijän ei tule itse ryhtyä haastattelemaan lasta, arvioimaan epäilyn todenperäisyyttä tai sitä, täyttääkö teko rikoksen tunnusmerkit – epävarmoissakin tapauksissa on syytä vähintään konsultoida poliisia.
- Jos lapsi spontaanisti kertoo jotain, tulee siitä mahdollisimman pian tehdä muistiinpanot, joissa mahdollisimman autenttisesti selostetaan tilanne ja lapsen käyttämät ilmaisut. Ilmoituksen tekemistä ei tule delegoida kollegalle tai esihenkilölle.

2.4. Alaikäisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus

- Lasten ja nuorten parissa työskentelevän tulee tehdä lastensuojelu- ja rikosilmoitus, jos kohtaa työssään alaikäisen, joka on joutunut esimerkiksi pahoinpitelyn tai seksuaalirikoksen uhriksi. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös netissä tapahtuneita seksuaalirikoksia.
- Lastensuojelua tai poliisia on mahdollista konsultoida lapsen tai nuoren nimeä mainitsematta aina, kun herää huoli lapsen hyvinvoinnista.
- Myös seurakunnan luottamustoimessa olevilla on velvollisuus tehdä ilmoitus edellä kuvatun kaltaisissa tilanteissa.

2.4. Alaikäisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus

- Lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia ei asian arkuuden vuoksi aina uskalleta ilmoittaa poliisille.
- Tämänkaltaisten rikosten tekijöillä on usein monia uhreja, minkä vuoksi poliisille ilmoittaminen on tärkeää tapauksen vakavuusasteesta riippumatta.
- Varhainen ilmoittaminen voi estää myöhemmät teot ja pysäyttää jo käynnissä olevat tapahtumat.

3. Aikuiset - toiminta työyhteisössä

- Seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä ei tule hyväksyä missään muodossa seurakuntien tai seurakuntayhtymien työyhteisöissä.
- Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta.
- Tällaisella käytöksellä luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

3. Aikuiset - toiminta työyhteisössä

- Suomen rikoslaki ei tunne seksuaalisen häirinnän määritelmää, mutta työnantajalla on kuitenkin velvollisuus puuttua myös kaikkeen seksuaalisviritteiseen häirintään.
- Seksuaalista häirintää ovat esimerkiksi erilaiset seksuaalissävytteiset puheet, vihjailevat eleet ja ilmeet tai seksuaalissävytteisten kuvien ja viestien lähettely.
- Häirintää voi olla myös seksuaalissävytteinen huumori tai sen varjolla tapahtuva ulkonäön tai käyttäytymisen kommentointi.

3. Aikuiset - toiminta työyhteisössä

- Työyhteisössä tapahtuvassa keskustelussa ja myös julkisessa (esim. sosiaalisessa mediassa) käytävässä keskustelussa tulee muistaa, että rikoksesta tai asiattomasta käytöksestä epäillyillä henkilöillä on oikeus tulla kuulluksi.
- Ihmisiä ei pidä leimata huhupuheilla tai vahvistamattomilla tiedoilla.
- Seksuaalirikosepäilyjen ja niiden viranomaistutkinnan kannalta on tarpeen muistaa, että asian selvittäminen ei kuulu työyhteisölle eikä siihen liittyvistä seikoista tule keskustella työyhteisön sisällä.
- Seksuaalirikosepäily on koko työyhteisöä koskettava kriisi, jossa voidaan tarvittaessa hyödyntää työterveyshuollon osaamista.

3. Aikuiset - toiminta työyhteisössä

- Seksuaaliseen häirintään puuttumisen tapa työyhteisössä riippuu teon vakavuudesta ja sen toistuvuudesta.
- Asia tulee ottaa häirinnästä epäillyn työntekijän kanssa puheeksi.
- Työnantajan velvollisuutena on puuttua myös tilanteisiin, joissa seksuaaliseen häirintään syyllistyy seurakuntalainen tai asiakas.
- Työturvallisuuslain mukaisesti tilanteet edellyttävät usein toimenpiteitä, joita voivat olla esimerkiksi asian puheeksi ottaminen ja/tai henkilön ohjaaminen toisen työntekijän asiakkaaksi.
- Seurakuntalaisen tai asiakkaan toiminnassa voi olla kyse myös seksuaalirikoksesta.

3. Aikuiset - toiminta työyhteisössä

- Seksuaaliseen häirintään puuttumisen tapa työyhteisössä riippuu teon vakavuudesta ja sen toistuvuudesta.
- Asia tulee ottaa häirinnästä epäillyn työntekijän kanssa puheeksi.
- Työnantajan velvollisuutena on puuttua myös tilanteisiin, joissa seksuaaliseen häirintään syyllistyy seurakuntalainen tai asiakas.
- Työturvallisuuslain mukaisesti tilanteet edellyttävät usein toimenpiteitä, joita voivat olla esimerkiksi asian puheeksi ottaminen ja/tai henkilön ohjaaminen toisen työntekijän asiakkaaksi.
- Seurakuntalaisen tai asiakkaan toiminnassa voi olla kyse myös seksuaalirikoksesta.

3.1. Rikosilmoituksen tekeminen poliisille

- Esitutkinnan aloittamista varten poliisi tarvitsee mahdollisimman tarkan kuvauksen siitä, mitä on tapahtunut ja keitä asia koskee.
- Työyhteisössä tapahtuva, aikuista koskeva seksuaalinen ahdistelu on ns. asianomistajarikos.
- Tällaisen rikoksen poliisi voi ottaa tutkittavakseen vain siinä tapauksessa, että asianomistaja on ilmoittanut poliisille tai syyttäjälle vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta.
- Kiireettömissä tilanteissa poliisi suosittelee rikosilmoituksen tekemistä ensisijaisesti sähköisesti poliisin verkkoasioinnissa.
- Hätätilanteessa soita hätänumeroon 112.

Häirintään puuttuminen

Häirinnän ennaltaehkäiseminen ja siihen puuttuminen perustuu lainsäädäntöön.

- tasa-arvolaki – kieltää sukupuoleen liittyvän loukkaavan käytöksen
- yhdenvertaisuuslaki – kieltää syrjäperusteisiin liittyvän loukkaavan käytöksen
- rikoslaki – mm. seksuaalirikoslaki, yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen, henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset

Hiippakunnan häirintäyhdyshenkilö

Häirintäyhdyshenkilöiden tehtävä on olla saatavilla, mikäli kohtaa häirintää, epäasiallista käytöstä tai muunlaisen ongelmatilanteen.

Häirintäyhdyshenkilöiltä saa tukea, ja heidän avullaan on mahdollista aloittaa tapahtuneen selvittäminen ja vieminen eteenpäin.

Häirintäyhdyshenkilö

- Häirintäyhdyshenkilö on tukihenkilö, jonka tehtävänä on auttaa heitä, jotka ovat kokeneet häirintää, kiusaamista, syrjintää, väkivaltaa tai muuta epäasiallista käytöstä. Häirintäyhdyshenkilö auttaa myös erilaisissa henkilöiden välisissä ristiriitatilanteissa.
- Häirintäyhdyshenkilön tehtävänä on antaa keskustelutukea ja neuvontaa tilanteen selvittelyssä, sekä tukea oikean apua antavan tahon löytämisessä.
- Häirintäyhdyshenkilöön voi olla matalalla kynnyksellä yhteydessä myös silloin, kun ei ole varma oliko tapahtuneessa kyse häirinnästä, tai kun haluaa keskustella teemoista tai turvallisemmasta toimintaympäristöstä yleensäkin.
- Häirintäyhdyshenkilö myös ylläpitää osaltaan keskustelua turvallisemmasta toimintaympäristöstä ja epäasiallista käytöstä ennaltaehkäisevistä toimintatavoista organisaatiossa.

Häirintäyhdyshenkilön tehtävä

- Häirintäyhdyshenkilön tehtävä ei ole täydellisesti määritellä ja päättää tilanteissa, onko kyse ollut häirinnästä vai ei. Olennaisinta on, miten häirinnän kohteeksi joutunut on kokenut tilanteen.
- Lähtökohtana on, että jos joku on kokenut itseensä kohdistuneen käytöksen epämukavana/häiritsevänä/ahdistavana/uhkaavana, on asia nostettava esiin ja selvitettävä.
- Häirintä, kiusaaminen, väkivalta ja muu epäasiallinen käytös voi myös täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Häirintäyhdyshenkilön on siis tärkeää myös osata matalalla kynnyksellä olla yhteydessä poliisiin alaikäisiä koskevissa tapauksissa, tai rohkaista yhteydenottajaa tekemään asiasta rikosilmoitus, kun kyse on täysi-ikäiseen kohdistuneesta rikoksesta.
- Häirintäyhdyshenkilöllä ei tarvitse olla kaikkeen vastauksia.

Mistä saan apua

- Poliisilla on käytössään valtakunnallinen neuvontapalvelu, joka palvelee numerossa 0295 419 800 arkisin klo 8–16.15. Neuvontapalvelussa saat yleisneuvontaa ja apua kiireettömissä asioissa, kuten rikosilmoituksen teossa.
- Hätätilanteessa soita hätänumeroon 112

- Lisätietoja ja hiippakuntien häirintäyhdyshenkilöiden yhteystiedot löydät täältä: <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/seksuaalisen-hairinnan-torjuminen>

Valmistautuminen

- **Verkkokoulutusmateriaali**
Kurssi on tarkoitettu vahvistamaan seksuaalisen häirinnan ehkäisemisen osaamista seurakunnissa. Materiaali ja pohdintätehtävät käydään läpi joko työkaverin tai työtöimien kesken. Kurssin läpikäymiseen on hyvä varata n. 1,5 tuntia aikaa.
- [Siirry verkkokoulutusmateriaaliin.](#)

Voit olla aina yhteydessä!

Poliisi

Lastensuojeluviranomaiset

Hiippakuntasi häirintäyhdyshenkilöt

Hiippakuntasihteerit ja lakimiesasessori

Kirkkohallituksessa:

liisa.valila@evl.fi

maria.sten@evl.fi

ville.kamarainen@evl.fi

**Lähteinä: Poliisi, Helsingin hiippakunta /Satu Huttunen
Häirintäyhdyshenkilöiden koulutus, Suomen ev.lut.kirkko
/Turvallinen seurakunta**